

Історія України

частина 7

Україна в 18-му і 19-му століттях

НАДІЯ ЛЮДМИЛА ХОЙНАЦЬКА

ВИДАВНИЦТВО ШКІЛЬНОЇ РАДИ
Нью Йорк, 1992

ЛЕКЦІЯ Ч. 19

Тема: НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ НАДДНІПРЯНЩИНИ В 19 СТ.

1. Після скасування Гетьманщини багато української старшини та інтелігенції почали працювати над відновленням української культури й традицій. Це так звані "автономісти", які написали "ІСТОРИЮ РУСІВ".
2. Таким був ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ, який переробив і написав українською мовою знамениту поему "ЕНЕІДА" в 1798 році.
3. Опісля писали народною мовою Григорій Квітка-Основ'яненко і Петро Гулак-Артемівський. Найсильніше розбудив і скріпив національну свідомість ТАРАС ШЕВЧЕНКО / 1814-1861/, який у "КОБЗАРІ" /1840/ вияснив українському народові його історію і за що він боровся в минулому.
4. Пантелеймон КУЛІШ, Микола КОСТОМАРІВ і Тарас ШЕВЧЕНКО заснували перше політичне таємне товариство "КИРИЛО-МЕТОДІЇВСЬКЕ БРАТСТВО", яке російська влада викрила і членів поарештувала. Програма Кирило-Методіївського Братства була така: 1/ федерація слов'янських народів і 2/ знесення кріпацтва.
- 5. В Росії знесено кріпацтво в 1861 році, по програній Кримській війні. Почала розвиватися українська література: Марко ВОВЧОК, Іван НЕЧУЙ-ЛЕВИЦЬКИЙ, Панас МИРНИЙ, Олександр КОНИСЬКИЙ і інші.
6. Незабаром почалося нове переслідування: 1/ В 1863 році граф Валуєв твердив, що української мови " не б́ыло, нет і б́ыть не может" /не було, нема і не може бути/. 2/ В 1876 році вийшов указ, так званий "ЕМСЬКИЙ УКАЗ", тобто заборона друкувати книжки українською мовою.
7. Українські письменники почали пересилати свої твори для друку до Галичини, яка була під Австрією. Визначний вчений Михайло Драгоманів /дядько Лесі Українки/ провадив за кордоном політичну діяльність. В Україні, хоч був великий тиск на національне життя, по впертих заходах українських патріотів вдалося здобути певні осяги.
8. В тому самому часі розвинувся український театр - Марко КРОПИВНИЦЬКИЙ, Іван ТОБІЛЕВИЧ, Микола ЛИСЕНКО творив українську музику. По містах існували таємні гуртки, так звані "громади", для плекання української культури. Українську літературу творили Леся УКРАЇНКА, Михайло КОЦЮБІНСЬКИЙ і інші.

9. В 1905 році знесено "Емський Указ" і тоді постали перші політичні партії, які вибирали своїх послів до російського парламенту в Петербурзі. Партія "ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПОСТУПОВЦІВ" домагалася самоуправи / автономії/ України в рамках російської держави, а "УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ" під проводом Миколи МІХНОВСЬКОГО була за самостійність України.

10. Цей розвиток національного життя МОСКВА знову СТРИМАЛА під час ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.

Зміст: ст. 157-163. Домашнє завдання: ст. 163 /3-7/.

1. Коли появилася українською мовою "ЕНЕЇДА" і хто її написав?
2. Хто пробудив і скріпив національну свідомість?
3. В якому році знесено кріпацтво в Росії?
4. В якому році вийшов "Емський Указ"?
5. Куди почали пересилати свої твори письменники?
6. Хто був Драгоманів і що він робив?
7. В якому році знесено "Емський Указ"?
8. Що хотіла здобути "Українська Народна Партія"?
9. Коли Москва знову стримала розвиток українського національного життя?

ЛЕКЦІЯ Ч. 20

Тема: НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛИЧИНИ В 19 СТОЛІТТІ

1. Національне відродження прийшло до Галичини з Наддніпрянщини.
2. В 1837 році "РУСЬКА ТРІЙЦЯ" - Маркіян ШАШКЕВИЧ, Іван ВАГИЛЕВИЧ і Яків ГОЛОВАЦЬКИЙ - видали збірник "РУСАЛКА ДНІСТРОВА", писаний народною мовою
3. В 1848 році вибухнула в Австрії революція, яка перекинулася до слов'янських народів, країн Австрійської держави. Цей рік називають "ВЕСНОЮ НАРОДІВ".
4. В 1848 році знесено кріпацтво-панщину в Австрії і Галичині.
5. В Галичині створено першу політичну репрезентацію "ГОЛОВНУ РУСЬКУ РАДУ", видано перший український часопис "ЗОРЯ ГАЛИЦЬКА", відбувся з'їзд українських науковців, по містах засновано "НАЦІОНАЛЬНІ ГВАРДІЇ"-це початки українського війська.
6. Пізніше, коли Австрія передала адміністрацію Галичини полякам в руки, тоді між українською інтелігенцією почало ширитися так зване "москвофільство", тобто прихильність до московської мови і культури. Москвофіли думали тим способом врятувати Україну від польонізації. Проти них виступило молоде покоління "НАРОДНИКИ", які оснували в 1868 році Товариство "ПРОСВІТУ". Просвіта закладала по селах і містах читальні для народної освіти.
7. Тод жі засновано "НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА" /НТШ/.
8. Літературу творили Іван ФРАНКО, Василь СТЕФАНІК, Ольга КОБИЛЯНСЬКА, Юрій ФЕДЬКОВИЧ.
9. Українське життя було дуже активне перед самою Першою світовою війною /головно останнє десятиріччя/. Створено мережу шкіл, партій та організацій, газет та журналів.
10. В Галичині в той час було шість державних і десять приватних гімназій /середніх шкіл/.

11. Була добре розвинена кооперація. Йшла боротьба за український університет у Львові. Постали гімнастичні товариства "СОКОЛИ", "СІЧ" і до них належала молодь по містах і селах.

12. Галичину називали "П"ЄМОНТОМ України" - найбільше національно свідомою частиною України./ П"ємонт в Італії, звідки почалося об"єднання Італії/.

Зміст: ст. 160-61. Домашнє завдання: відповісти на нижчі запитання.

1. Звідки прийшло національне відродження до Галичини?
2. Що це є "РУСЬКА ТРІЙЦЯ"? Коли вона постала?
3. Хто і коли видав збірник "РУСАЛКА ДНІСТРОВА"?
4. Як називають 1848 рік? Чому?
5. Що таке " Головна Руська Рада"?
6. Який перший часопис /український/ видано в Галичині?
7. Що таке "ПРОСВІТА"?
8. Скільки було в той час середніх українських шкіл в Галичині?
9. За що йшла боротьба у Львові?

ЛЕКЦІЯ Ч. 21

Тема: ВИБУХ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ І МОСКОВСЬКЕ ПАНУВАННЯ
В ГАЛИЧИНІ

1. В 1914 році вибухнула Перша світова війна після того, як сербський студент убив австрійського престолонаслідника.
2. У цій великій війні боролися ЦЕНТРАЛЬНІ ДЕРЖАВИ, до яких належали: Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина, з державами АНТАНТИ, до якої входили: Англія, Франція, Росія, Бельгія, Румунія, Сербія, а при кінці ЗСА / Північна Америка/.
3. На початку війни постала у Львові "ГОЛОВНА РУСЬКА РАДА", яка закликала українців стати до боротьби проти російської царської імперії.
4. Українські політичні емігранти з Наддніпрянщини створили "СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ" / СВУ/, який сподівався створити українську державу по розвалі Росії.
5. Перші воєнні дії принесли великі успіхи для Росії. Російські війська залляли Галичину, яку вони вважали "гніздом Мазепинців" / зради/.
6. За рік свого панування в Галичині москалі знищили політичне і культурне життя українців. Вони заборонили українську мову в школах та урядових установах, закрили всі товариства і вивезли на Сибір свідомих українців, першого між ними - митрополита Андрея Шептицького.

Зміст: ст. 163-67. Домашнє завдання: ст. 167 /1-4/.

1. Коли вибухнула Перша світова війна? Чому?
2. Хто боровся з ким? Хто належав до "Центральних Держав", а хто до "Антанти"?
3. Що постало на початку війни у Львові?
4. Що це є "СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ"?
5. Хто перемагав на початку війни?
6. Чому Галичину називали "гніздом Мазепинства"?
7. Що сталося з українським політичним і культурним життям Галичини? Чому?